

May 31, 1984

**Minutes of Conversation: Todor Zhivkov -
Konstantin Ustinovich Chernenko, Moscow**

Citation:

"Minutes of Conversation: Todor Zhivkov - Konstantin Ustinovich Chernenko, Moscow", May 31, 1984, Wilson Center Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 378-B, File 696. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group.
<https://digitalarchive.umd.edu/document/111288>

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

Превод от руски

СТЕНОГРАФСКИ ЗАПИС

на разговора на др. Константин Черненко с др. Тодор Живков в Москва на 31 май 1984 година

Т. ЖИВКОВ. Преди всичко искам от името на Политбюро на Централния комитет на нашата партия да Ви приветствувам най-сърдечно и да Ви изкажа благодарност за възможността, която съветската страна ни предостави, като организира изложба във връзка с 40-годишнината от победата на социалистическата революция.

Разрешете ми, другарю Черненко, от името на нашето партийно и държавно ръководство, от името на нашата партия и нашия народ и лично от мое име да Ви поздравя още веднъж сърдечно, по братски с избирането Ви за генерален секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз и председател на Президиума на Върховния съвет на СССР и да Ви пожелаю здраве, сили и плодотворна работа на тези изключително отговорни постове, които сега са Ви поверени.

Искам също да изразя увереност, че курсът на всестранно сътрудничество и сближаване на Народна република България със Съветския съюз, набелязан още при

- 2 -

Л.И.Брежнев и продължаван сега от Вас, ще се провежда още по-активно за благото на нашите народи и на нашето общо велико дело.

К.У.ЧЕРНЕНКО. Благодаря. Днес се състоя заседание на нашето Политбюро и другарите ме помолиха да Ви предам пожелания за плодотворно и приятно пребиваване в Москва.

Искам откровено да заявя. Когато ме издигнаха на постове генерален секретар на ЦК на КПСС и председател на Президиума на Върховния съвет на СССР, то аз се колебаех. Мислех, че може би на тези постове би следвало да бъдат издигнати други другари. Но Политбюро реши така, че издигнаха мене. И аз се съгласих с решението на Политбюро. Разчитах при това, че ще мога да оправдая оказаното ми доверие и да изпълня своята мисия, ако ние усещаме и занаяпред поддръжката на нашите верни приятели, към които ние причисляваме преди всичко България.

Считам, че на мене се падна голямото щастие да работя заедно с Леонид Илич Брежнев, а след това и с Юрий Владимирович Андропов. Знам какви хубави отношения имахте Вие, другарю Живков, с Леонид Илич. Знам също, че Юрий Владимирович изпитваше също такива дружески чувства към България. И аз съм уверен, че ако съумеем да запазим и развием съветско-българската дружба и

- 3 -

нашите искрени братски отношения, то няма от какво да се боим на света и не съществуват такива въпроси, които да не бихме могли да решим съвместно.

Т. ЖИВКОВ. Искам и сега да Ви уверя: От своя страна ние ще правим всичко, за да запазим, да развиваме и задълбочаваме българо-съветската дружба и нашите чисти, братски отношения. Няма сила, която би ни попречила за това. Съгласен съм с Вас, другарю Черненко, че няма такива въпроси, които да не можем да решим съвместно.

К. У. ЧЕРНЕНКО. Радостен съм, скъпи другарю Живков, да се срещна отново с Вас. Много е добре, че Вие намерихте време и дойдохте за откриването на изложбата. Несъмнено тя ще изиграе своята положителна роля за интернационалното възпитание на нашите народи и за по-нататъшното укрепване на съветско-българската дружба. Важно е също така, че организирането на такава представителна и интересна изложба в Москва ще придаде висока интернационална тоналност на мероприятията, посветени на 40-годишнината от победата на социалистическата революция в България.

На сегашната среща не се предвиждаше обсъждане на широк кръг въпроси. Доколкото разбираме, работите при вас вървят нелошо. И съветските хора се радват на успехите на българските приятели. Ние имаме основание да изразим удовлетворение и от състоянието на двустранните отношения, от нашето тясно сътрудничество в областта на външната политика.

- 4 -

Ползувайки се обаче от предоставилата се възможност, бих искал да се посъветвам с Вас по два въпроса.

Първият се отнася до провеждането на съвещанието на Политическия консултативен комитет. Първоначално планирахме провеждането на такова съвещание да стане в София през октомври. Сега се формира мнението, че би било целесъобразно тази важна среща на най-високо равнище в рамките на Варшавския договор да се проведе по-късно – някъде през ноември, а може би и през декември, когато ще станат известни резултатите от президентските избори в САЩ. Тогава ще може да се уточни по-конкретно нашият подход към въпроса за преговорите по ядрените въоръжения, както по тези със среден обseg, така и по стратегическите. Ние все още не сме се съветвали с другите другари от братските партии на социалистическите страни. Това мнение изразявам в предварителен порядък и бих искал да знам Вашите съображения.

Наред с този въпрос стои и друг, а именно: относно официалното посещение на съветска партийно-правителствена делегация в България. Ние с вас възнамерявахме да го съчетаем със свикването на съвещанието на ПКК, т.е. да направим посещението веднага след закриването на съвещанието. Ако Вие не възразявате, тази договореност ще запазим в сила, като се вземе под внимание пренасянето на срока на съвещанието на ПКК.

- 5 -

Тъй като заговорихме за посещението, бих искал да кажа още нещо. По покани на братските партии за чествуване на юбилейни дати в Полша, ГДР, Монголия, Румъния и във вашата страна през септември ние, естествено, ще изпратим партийно-правителствени делегации начело с членове на Политбюро или секретари на ЦК. Мисля, че приятелите ще разберат правилно, че аз не мога да участвам в тези посещения, иначе 1984 и 1985 г. лично за мене ще се превърнат в непрестанни пътувания. А ние имаме немалко проблеми от вътрешен характер, пък и подготовката за XXVII конгрес вече навлиза в практическо русло.

Считам своето посещение в България, насрочено за времето, когато ще се проведе съвещанието на ПКК, за дълг, обусловен от постигнатата по-рано договореност. Очевидно през текущата година то ще бъде единственото пътуване в братска страна.

Относно икономическото съвещание на най-високо равнище. Трябва да кажа, че ние му придаваме голямо значение. Предстои ни да определим на съвещанието колективно конкретните пътища за развитието на икономическото сътрудничество на страните от СИВ за продължителна перспектива. Както ме информираха, ние имаме с вас общ подход към въпросите, отнасящи се до съвещанието.

Очевидно, както е ставало и по-рано, едни или други грижи може да ни създаде Н. Чаушеску. Той отдавна настояваше да дойде в Москва. Този път решихме да го приемем в навечерието на предстоящото икономическо

- 6 -

съвещание. Предстои ни да обсъдим с него редица политически и икономически въпроси. Ще се опитаме да приближим Румъния до общата линия на братските социалистически страни, включително и по въпросите, които ще бъдат разгледани на съвещанието.

Има още един въпрос, на който бих искал да се спра. Става дума за нашите икономически връзки. Ще ти кажа откровенно, Тодоре, че не възнамерявах да обсъждам днес този проблем с тебе. И не е необходимо да навлизаме в дълбочина в него. Но на мен ми говорят, че у вас предизвиква безпокойство въпросът за това, как ще продължи по-нататък нашето сътрудничество в тази област.

У мен се е оформило твърдото мнение, че съветско-българското икономическо сътрудничество се развива динамично и плодотворно. Ние винаги сме придавали и придаваме особено значение на неговата здравина.

Известно ми е, че, що се касае до текущата петилетка, всички въпроси са решени. През миналата година те бяха специално обсъдени в София от другарите Рижков, Байбаков и Тализин. Що се отнася до перспективата за по-нататъшното развитие на икономическите отношения между нашите страни, то, както бе уговорено, координацията на плановете вече започна. Ние насочваме нашите другари към внимателно разглеждане на всички проблеми на съветско-българското сътрудничество. И аз вярвам, че ние можем да ги решим върху основата на взаимното разбирателство и взаимната изгода.

- 7 -

Относно доставките на нефт през бъдещата петилетка мога да ти кажа доверително, без да се разгласява засега, че макар и да не ни е леко, ние намерихме възможност да запазим обема на доставките за България на равнището на 1985 г. От своя страна, ние разчитаме, че вашето участие в решаването на някои наши народностопански проблеми ще се активизира.

В заключение бих искал да подчертая, че според нашето убеждение съветско-българските икономически и политически взаимни връзки имат добро настояще и сигурно бъдеще.

Като че ли това е всичко, което ми се искаше да кажа на тази кратка среща.

Сега съм готов да изслушам тебе, скъпи другарю Живков.

Т. ЖИВКОВ. Благодаря, скъпи другарю Черненко, за Вашето изказване.

Що се отнася до Вашите съображения относно срока на съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите - членки на Варшавския договор, то аз ги считам за напълно правилни. Съгласен съм, че е целесъобразно да се изчакат резултатите от президентските избори в САЩ и то да се проведе след тях. Това наистина ще ни даде възможност по-добре да оценим международното положение, да уточним нашия подход

- 8 -

за отношенията със САЩ и другите западни страни и да набележим конкретни мерки, които биха могли да бъдат осъществени с цел да се заздравя международната обстановка.

Бих искал да изкажа следната молба: Вашето посещение в България начело на партийно-правителствена делегация на Съветския съюз да не се свързва със съвещанието на ПКК в София. Моля Ви да обсъдите дали не е възможно специално да пристигнете на официално посещение в нашата страна преди съвещанието на ПКК. Много Ви моля да сторите това. Такова е желанието на нашето партийно и държавно ръководство. Такова е желанието и на целия наш народ, който от доста години очаква посещение на съветска партийно-правителствена делегация на най-високо равнище в България.

Вие казахте, че няма да възглавявате делегации за предстоящите юбилейни чествувания в социалистическите страни. Според мен това е правилно. Та нали през тази и идната година предстоят твърде много такива юбилеи.

Сега за икономическото съвещание на най-високо равнище. Вие знаете, че ние напълно поддържаме проектите за документи, които са предложени да бъдат приети на това съвещание. Ние ще ги отстояваме и на самото съвещание.

Що се отнася до Николае Чаушеску, Вие правилно говорихте за необходимостта да продължи работата с него, за да не се отдалечава от нашите общи позиции.

- 9 -

Що се отнася до нашите двустранни икономически връзки и нашето икономическо сътрудничество, то ние винаги сме ги оценявали като добри. Ние не можем да си представим всестранното развитие на България без икономическите връзки със Съветския съюз, без съветската помощ и без по-нататъшното сближаване на България със СССР.

Другарю Черненко, по поръчение на Политбюро на ЦК на БКП искам да Ви връча паметна записка. В тази записка са изложени нашите възгледи и подхода ни относно перспективите на сътрудничеството между нашите две страни до 2000-та година. По време на Вашето посещение в България би могло да се подпише дългосрочно съглашение върху базата на тази паметна записка. Мисля, че е нужно да разказвам подробно съдържанието на нашата записка. Аз ще Ви я оставя. В нея е изложен принципният подход към икономическите проблеми. Те следва да бъдат обсъдени и уверен съм, ще стигнем до общо мнение.

К. У. ЧЕРНЕНКО. Съгласен съм. В Политбюро подробно ще обсъдим всичко.

Т. ЖИВКОВ. Благодаря Ви за възможността, която ми предоставихте, за да се срещна с Вас. Независимо от Вашата голяма заетост, желая да Ви помоля да участвувате утре в откриването на нашата изложба. Мисля, че това няма да отнеме много време.

- 10 -

К.У.ЧЕРНЕНКО. Благодаря за поканата. Сега ние се готвим за срещата с др.Н.Чаушеску.

Т.ЖИВКОВ. Не Ви завиждам. Вие знаете, че отдавна поддържам контакти с него. В нашите контакти е имало всякакви перипетии. Искам да Ви кажа, че през последните години Чаушеску започна да се съгласява с предложените от нас съвместни комюникета. И при срещата ни с него през тази година ние приехме такова комюнике, каквото той не подписва с никой друг, включително със Съветския съюз. Когато др.Громико бе в Румъния, Чаушеску не се съгласи с комюнике, което му е било предложено, а тази година в България той прие да излезем с общо комюнике по същите тези въпроси. Но това не е така лесно. Ние с него спорихме по 4-5 часа.

К.У.ЧЕРНЕНКО. Да поспори той обича. Понякога с него може и да се поспори, ако това е в интерес на делото.

Неотдавна ние приехме Ким Ир Сен. Такава среща не е имало вече 23 години. На днешното заседание на Политбюро бяха обсъдени резултатите от тази среща. Ние стигнахме до извода, че тя бе полезна. Скоро Ким Ир Сен ще дойде и във вашата страна.

Т.ЖИВКОВ. Да, ние го онакваме след посещенията му в ГДР, Унгария и Югославия.

- 11 -

К.У.ЧЕРНЕНКО. Благодаря за информацията, за изказаните съображения. Ние внимателно ще ги проучим в Политбюро.

А сега искам да пожелая нови успехи в цялостната ти дейност за благото на българския народ, в интерес на укрепване на позициите на социализма, за по-нататъшния разцвет на съветско-българската дружба. Желая ти творческа енергия, бодрост, крепко здраве. Моля те да предадеш моя братски поздрав на твоите най-близки съратници, на членовете на Политбюро и на секретарите на ЦК на БКП.

След завършването на разговора с др.Черненко др.Тодор Живков връчи юбилейния медал "100 години от рождението на Георги Димитров" на членовете и кандидат-членовете на Политбюро и на секретарите на ЦК на КПСС.